

En ny globalisering

Dagens Industri den 21 april 2020

Öppenhet och frihandel är avgörande för att bekämpa coronapandemin och för att få de ekonomiska hjulen att rulla igen. Men för att lyckas återställa frihandel och globalisering behövs en ny ansats – ett ”ekonomiskt vaccin” – som minskar risken för såväl protektionism som pandemier.

Coronakrisen har kortslutit globaliseringen. En delförklaring till den ekonomiska härdsmltan är politiska åtgärder som minskar handeln och slår sönder företags globala värdekedjor. De gräns- och handelshinder som rests gör stor skada på flera sätt. Samtidigt som många länder skriker efter medicinsk utrustning försvåras och fördyras importen. Produktion inom industrin stoppas då nödvändiga komponenter och insatsvaror inte längre kan importeras.

Svenska företag är stora förlorare på den minskade handeln eftersom de tillhör världens mest internationaliserade. Regeringen bör ta ledartröjan för att omstarta ekonomin genom att åter öppna upp för och främja global handel och investeringar. För att lyckas krävs både krafttag och nytänkande. Målet måste vara att utforma ett system som både minskar handelshinder och risken för nya pandemier. Vi föreslår en strategi som bygger på fyra delar.

1. Återställ öppenheten. Sverige bör driva på för att EU ska montera ned de gräns- och handelshinder som uppförts. EU har aldrig i fredstid varit viktigare än nu. Trots detta har handeln inom EU begränsats och vissa medlemsländer har till och med rapporterat förhindra leverans av exempelvis skyddsmasker inom EU. Dessutom har EU infört begränsningar för export till övriga världen. Agerandet riskerar att bli ett olyckligt prejudikat för framtida handelsstopp även på andra varor. EU:s grundläggande friheter behöver skyndsamt återställas och EU-marknaden öppnas upp mot omvärlden.

2. Inför ett frihandelsavtal som hjälper mot pandemier. Sverige och EU bör ta initiativ för ett nytt frihandelsavtal som avskaffar länders tullar och övriga handels- och investeringshinder på läkemedel. Det måste även gälla medicinsk utrustning som används för att förhindra eller bekämpa pandemier. Skyddsutrustning i olika former som importeras från Kina, beskattas vid vår gräns med mellan 2 och 12 procent. Dessa tullar slår mot sjukvårdens kapacitet.

De avtal som sedan tidigare finns på området är förlegade och innefattar för få varor och tjänster. De omfattar inte heller tillräckligt många länder. Länder på olika utvecklingsnivå och i olika världsdelar måste ingå i detta nya avtal.

3. Skärp kraven. Möjligheterna att ställa hårdare krav på länder att leva upp till epidemiologiska standarder och åtaganden bör förstärkas inom ramen för olika handelsavtal. Ett sätt att åstadkomma detta är att vidga begreppet hållbarhet till att även innefatta aspekter som tydligare rör folkhälsa och epidemiologiska risker.

Det behövs tydligare sanktionsmetoder mot länder som inte i tillräckligt hög utsträckning minimerar risken för pandemier. Sådana straffåtgärder får inte bli ett svepskäl för protektionism. Ett närmare

samarbete mellan WHO och WTO, ökat internationellt erfarenhetsutbyte och vid behov tekniskt bistånd till fattiga länder kan undvika detta.

4. Introducera nya filter. Nya metoder för att minska risken för smittspridning kopplat till internationell rörlighet och handel behöver införas. Sverige bör inom EU driva på för att nya mekanismer och instrument införs som säkrar EU:s yttre och inre gränser från smittspridning. Det innebär exempelvis att introducera värmekameror vid europeiska flygplatser och gränspassager. För att undvika krångel och administration måste digitaliserings- och automatiseringsförmågan tillvaratas. Arbetet för att stävja hälsovårdlig handel med vilda djur behöver också intensifieras.

Som ett litet och öppet land är det helt avgörande för Sverige att snabbt starta om och uppgradera globaliseringen på ett nytt och ansvarsfullt sätt. Bara så kan Sveriges fortsatta välstånd säkras.

Ewa Björling

Andreas Hatzigeorgiou

Magnus Lodefalk

Fredrik Sjöholm